

До протоколу № 203
від 25 березня 2026 року

ВИСНОВОК

до проекту Закону України
«Про внесення змін до деяких законів України
щодо захисту зайнятості та самозайнятості
у сфері малого підприємництва»
(реєстр. № 15035 від 17.02.2026)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (далі – Комітет) за дорученням Голови Верховної Ради України Руслана Стефанчука розглянув у межах предметів свого відання на засіданні 25 березня 2026 року (протокол № 203) проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту зайнятості та самозайнятості у сфері малого підприємництва» (реєстр. № 15035 від 17.02.2026), поданий народним депутатом України Третьяковою Г.М. та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів визначений головним з підготовки цього законопроекту.

У пояснювальній записці зазначено, що законопроект розроблено з метою забезпечення реального захисту трудових прав і права на працю осіб, недопущення їх звуження або втрати внаслідок рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також створення правових гарантій збереження зайнятості та самозайнятості як форм реалізації конституційного права на працю.

Досягнення зазначеної мети передбачається шляхом:

- запровадження на законодавчому рівні принципу захисту права на працю та зайнятості від управлінських рішень, наслідком яких є припинення трудової діяльності, втрата робочих місць або джерел самозайнятості;
- обмеження дискреції органів державної влади та органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень у сферах містобудування, благоустрою, землекористування та управління комунальним майном, якщо такі рішення призводять або можуть призвести до скорочення зайнятості;

– встановлення заборони на прийняття рішень, наслідком яких є припинення підприємницької діяльності або зменшення кількості робочих місць у сфері малого підприємництва за винятком чітко визначених законом випадків;

– інституційного впровадження оцінки впливу управлінських рішень на зайнятість і самозайнятість, зокрема через територіальні та місцеві програми зайнятості населення;

– запровадження обов'язкових процедур публічного обговорення рішень і програм, що можуть впливати на реалізацію трудових прав осіб;

– забезпечення компенсаційних та адаптаційних механізмів для осіб, які втратили роботу або джерело самозайнятості, включно з пріоритетним доступом до соціальних послуг і заходів сприяння зайнятості;

– узгодження законодавства у сфері зайнятості, містобудування та благоустрою з метою формування єдиної правової моделі захисту трудових прав.

Комітет у межах предметів свого відання зазначає, що законопроектом передбачено внесення змін до статті 24 Закону України «Про зайнятість населення», доповнивши її, зокрема, частиною шостою:

«6. У разі прийняття рішень, передбачених статтею 26² цього Закону, особи, які втратили роботу, джерело самозайнятості або зазнали ризику втрати зайнятості, а також суб'єкти малого підприємництва, діяльність яких зазнала негативного впливу, мають право на першочергове та пріоритетне отримання:

1) соціальних послуг у сфері зайнятості;

2) заходів сприяння зайнятості населення, зокрема професійного навчання, перекваліфікації, сприяння самозайнятості та підприємницькій діяльності;

3) індивідуального планування працевлаштування з урахуванням наслідків прийнятого рішення».

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) висловило низку зауважень і пропозицій. Зокрема зауважено, що положення законопроекту виходять за межі малого підприємництва. У зв'язку з цим ГНЕУ запропонувало внести до проекту відповідні зміни, узгодивши його назву зі змістом.

ГНЕУ вважає, що встановлення прямих законодавчих заборон на прийняття рішень органами державної влади не узгоджується з принципом розподілу влади і по суті є обмеженням їхніх конституційних повноважень (адже органи державної влади повинні діяти в межах законодавчо визначеної компетенції, а не бути обмеженими у праві приймати рішення в принципі).

Крім того, ГНЕУ вказує на використання у тексті законопроекту нечітких формулювань («звуження», «втрата права»), які допускають різне тлумачення.

Міністерство освіти і науки України повідомило про відсутність зауважень до законопроекту.

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України підтримує законопроект із зауваженнями, зазначивши, що окремі його положення виходять за межі предмета правового регулювання Закону України «Про зайнятість населення», а також можуть впливати на дискреційні

повноваження органів місцевого самоврядування та зобов'язання України у сфері децентралізації й європейської інтеграції.

Крім того, наголошено на необхідності доопрацювання законопроекту з урахуванням принципів недискримінації, необхідності та пропорційності при запровадженні вимог щодо отримання чи надання послуг відповідно до Директиви Європейського Парламенту і Ради 2006/123/ЄС від 12 грудня 2006 року про послуги на внутрішньому ринку.

Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України підтримує законопроект.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини висловив підтримку законопроекту.

Національна академія правових наук України (далі – НАПрН України) надала науково-правовий висновок, підготовлений фахівцями Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України, у якому зазначено, що законопроект може бути підтриманий за умови врахування висловлених пропозицій і зауважень.

Зокрема рекомендовано вдосконалити зміст запропонованого законопроектом пункту 10 частини 1 статті 5 Закону України «Про зайнятість населення» з метою усунення ускладненого тлумачення запропонованих норм.

Запропоновано усунути ризик обмеження повноважень органів місцевого самоврядування (стаття 26² Закону України «Про зайнятість населення»). Зокрема, шляхом уточнення меж застосування запропонованої норми, узгодження її з системою повноважень органів місцевого самоврядування, закріплених у чинному законодавстві, а також доопрацювання правових механізмів її реалізації.

Крім того, фахівці НАПрН України рекомендують удосконалити правову конструкцію частини 2 статті 34¹ Закону України «Про благоустрій населених пунктів» з метою виключення правової невизначеності та забезпечення системної узгодженості з нормами чинного законодавства у сфері містобудування, земельних відносин та благоустрою населених пунктів.

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад» підтримує законопроект.

Державний центр зайнятості зазначає, що законопроект потребує доопрацювання, звернувши увагу на те, що його окремі положення не відповідають предмету регулювання законопроекту.

Крім того, передбачені законопроектом доповнення до статті 18 Закону України «Про зайнятість населення» в частині зобов'язання щодо проведення прогнозу та оцінки впливу рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування на стан зайнятості населення потребують уточнення. У запропонованій редакції не визначено суб'єктів, відповідальних за проведення таких оцінок, а також порядок їх здійснення.

Державний центр зайнятості звернув увагу, що відповідно до Закону України «Про зайнятість населення» державна політика базується на принципі рівних можливостей для всіх громадян. У разі надання першочергового /

пріоритетного права окремим категоріям осіб (представникам малого бізнесу) на отримання соціальних послуг у сфері зайнятості, як це запропоновано змінами до статті 24 Закону України «Про зайнятість населення», можуть виникнути ризики щодо створення дискримінаційних умов для інших категорій громадян, зокрема для працівників великих підприємств, а також молоді, яка втратила роботу.

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій зазначає, що термін «перекваліфікація» не є нормативно закріпленим. Водночас у Законі України «Про професійну освіту» використовується термін «перепідготовка» (перепідготовка – здобуття особою іншої професійної кваліфікації, ніж попередньо здобута).

Відповідно до частини першої статті 8 Закону України «Про зайнятість населення» професійне навчання реалізується шляхом професійної підготовки, перепідготовки, спеціалізації і підвищення кваліфікації, стажування у закладах професійної, фахової передвищої, вищої освіти та закладах післядипломної освіти, безпосередньо на робочих місцях на виробництві чи у сфері послуг з метою здобуття особою відповідної кваліфікації або приведення її рівня у відповідність із вимогами сучасного виробництва та сфери послуг.

З огляду на викладене, пропонується підпункт 2 частини шостої статті 24 викласти у такій редакції:

«2) заходів сприяння зайнятості населення, зокрема професійного навчання, сприяння самозайнятості та підприємницькій діяльності;».

Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, який визначений головним з підготовки цього законопроекту, на своєму засіданні 18 березня 2026 року (протокол № 238) прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту зайнятості та самозайнятості у сфері малого підприємництва» (реєстр. № 15035 від 17.02.2026), поданий народним депутатом України Третьяковою Г.М. та іншими народними депутатами України, включити до порядку денного п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за результатами розгляду у першому читанні, керуючись пунктом 1 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України, прийняти його за основу.

Підкомітет з питань професійної та фахової передвищої освіти, розглянувши на своєму засіданні 23 березня 2026 року законопроект реєстр. № 15035 та надані до нього експертні висновки, запропонував Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій рекомендувати Верховній Раді України за результатами його розгляду в першому читанні прийняти за основу.

Заслухавши інформацію голови підкомітету з питань професійної та фахової передвищої освіти Коваль О.В., обговоривши це питання, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту зайнятості та самозайнятості у сфері малого підприємництва» (реєстр. № 15035 від 17.02.2026), поданий народним депутатом України Третьяковою Г.М. та іншими народними депутатами України, за результатами його розгляду в першому читанні прийняти за основу.

2. Направити цей Висновок та висновок Національної академії правових наук України до Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, який визначений головним з підготовки цього законопроекту.

Голова Комітету

Сергій БАБАК